Landen op een zere plek

Het vliegtuiglawaai en het festivallawaai zijn tijdens de coronacrisis acuut gestopt. Een verslag van een omwonende.

Door: Frances de Waal

Over de auteur:
Frances de Waal woont onder de Zwanenburgbaan en naast de Polderbaan. Zij is initiatiefnemer en voorzitter van GEEN N1, een vereniging die zich richt op het voorkomen van geluidsoverlast door festivallawaai in de woonomgeving.

DE GEKOOKTE KIKKER

Zonder dat wij ons er thuis van bewust waren steeg het aantal 'vliegbewegingen' op Schiphol van 350.000 in 2015 naar 500.000 in 2019. Wel kregen we steeds meer last van het vliegverkeer boven ons hoofd en vluchtten we vaker naar de stilte. En vroegen we ons tussen de bedrijven door af of het aan ons lag of dat er echt meer gevlogen werd. En waren die nachtvluchten er vroeger ook al? Totdat we de getallen zagen en ons realiseerden hoeveel groei er in korte tijd had plaatsgevonden. De afgelopen jaren waren wij - drukbezette en daardoor niet zo alerte omwonenden van Schiphol - als de gekookte kikker.

Iets vergelijkbaars gebeurde met de dancefestivals in onze omgeving. Alleen was dat geen politieke keuze zoals bij de toegestane 500.000 vliegbewegingen wel het geval was.
Dancefestivals zijn via de achterdeur binnengeslopen. Daar had vooraf niemand een beeld bij. Er was geen plan, maar de impact op het woon- en leefklimaat is groot.

Op Kralingen, ons eerste grootschalige muziekfestival, kon het publiek achterin de muziek niet horen. De techniek om dancemuziek te draaien voor grote aantallen bezoekers werd pas veel later ontwikkeld en maakte toen openlucht dancefestivals mogelijk. De standaard gevelnorm van 70 dB(A) voor de middentonen werd daarmee snel bereikt. Omdat er geen norm was voor lage tonen, konden de DJ's nog wel losgaan met de bassen. En kon het publiek eraan verslaafd raken.

Totdat de coronacrisis hier een einde aan maakte. Toen werd er niet meer gevlogen en werden er geen dancefestivals meer gehouden. En sprong de kikker alsnog uit de pan.

GEEN VLIEGTUIGLAWAAI

Ik ben thuis en ik hoor alleen vogels, verder is het stil. Niet te geloven zo stil. Het voelt als een wonder. En ik zuig het op alsof ik het kan bewaren, om zo een voorraadje mee te nemen voor straks, als alles weer normaal is.

Afhankelijk van de windrichting wonen wij onder de Zwanenburgbaan en vlak naast de Polderbaan, of tussen de Zwanenburgbaan en de Polderbaan in. We zeggen wel eens dat we de passagiers achter de raampjes kunnen zien zitten. Zo erg is het nog net niet, maar het komt in de buurt.

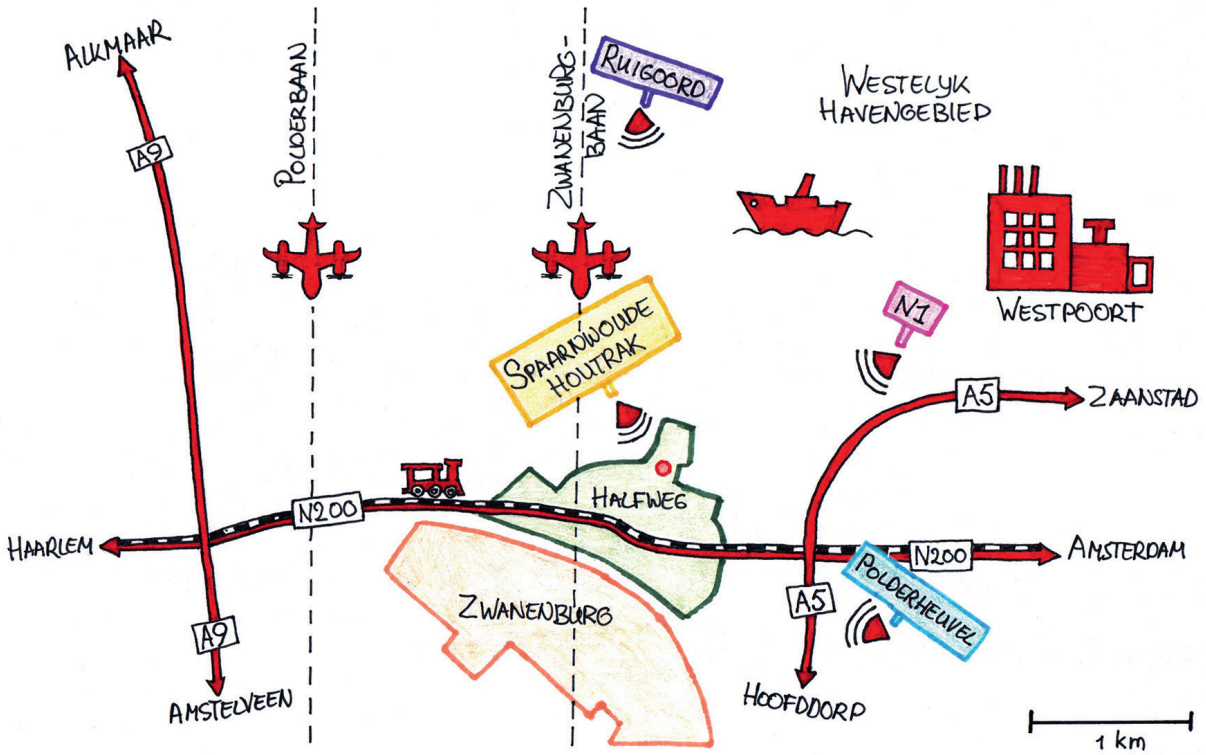

Ooit kregen wij post over de Polderbaan, hoe fijn het dan zou worden hier. Er was een actiegroep die daar niets van geloofde. Inmiddels weten we dat zij gelijk hadden. Zelfs de minister van toen heeft dat onlangs bevestigd. En haar spijt betuigd.

Wat ze ooit beloofden is uiteindelijk dankzij de coronacrisis alsnog werkelijkheid geworden, want het weinige vliegverkeer dat er tijdens de lockdown nog in onze omgeving was, ging over de Polderbaan. Spijtig voor de bewoners in Spaarndam, Heemskerk en Castricum. Maar heerlijk voor ons. Een kinderhand is dus gauw gevuld, want ook de vluchten op de Polderbaan horen wij. Ik schat dat de hoeveelheid lawaai die wij daarvan hebben de ergste nachtmerrie zou zijn voor de actievoerders tegen de uitbreiding van vliegveld Lelystad. Zo betrekkelijk is geluidsoverlast.

Stilte is net zo betrekkelijk. Ik zag laatst een programma[1] over hoe beangstigend pure stilte is. Je hoort alleen je eigen ademhaling, de geluiden in je buik, het kraken van je nek. Dus een bepaalde hoeveelheid (en soort) geluid is altijd welkom.

Ik had in de eerste weken van de lockdown, met hooguit één vliegtuig per dag op de Polderbaan, even een gevoel van prettige herkenning als ik er eentje hoorde opstijgen. Maar ben ik dan zo geconditioneerd dat ik het vliegtuiglawaai in mijn woonomgeving mis als de stilte te lang duurt? Want ik heb nog niet eerder op plekken waar stilte en vogelgeluiden normaal zijn, ervaren dat ik een geruststellend gevoel kreeg als er een 747 overvloog. Afgezien van het feit dat die daar nooit op 250 meter hoogte over komen.

Aan vliegtuiglawaai kan je wennen. Tenminste... als het zo structureel aanwezig is als bij ons. Met zoveel vluchten zo regelmatig boven je hoofd is het niet echt verrassend meer als je ze hoort overvliegen. Daarmee blijft het wel ongezond, want het geeft - ook als het lukt om het te negeren en weg te denken - nog steeds stress. Negeren kost bovendien (veel) energie en is vermoeiend. Dat verschil heb ik tijdens de stilte van de afgelopen periode kunnen ervaren.

Met dank aan de lockdown weten we dat de uitstoot van (ultra) fijnstof, CO_2 en stikstof in de omgeving van Schiphol dramatisch daalt zonder vliegtuigen. Dit laat duidelijk zien wat een gevaar Schiphol is voor de gezondheid van omwonenden en voor de natuur. Het was al bekend dat de geluidsoverlast nadelige gevolgen heeft voor de gezondheid. Het RIVM maakte onlangs bekend dat de gezondheidsschade zelfs nog groter is dan we al dachten . Slaapverstoring is daar een onderdeel van. Net als hoge bloeddruk, concentratiestoornissen en hartkloppingen. Gezondheidsgevolgen die overigens niet alleen voor vliegtuiglawaai opgaan, maar ook voor festivallawaai.

GEEN FESTIVALLAWAAI

Als initiatiefnemer van GEEN N1 concentreer ik me op de verstoring van het woon- en leefklimaat door gebonk van festivalbassen. In tegenstelling tot het lawaai van Schiphol draagt festivallawaai vanwege het incidentele karakter in principe minder bij aan het schadelijke effect op de gezondheid. Maar omwonenden ondervinden er vaak ondraaglijke hinder van. Dus je moet de gevolgen van festivallawaai niet onderschatten. En zeker niet als je ook al onder twee vliegroutes van Schiphol woont, bij drie snelwegen, een drukke spoorweg en binnen de geluidscontouren van het Westelijk Havengebied.

Bij een dergelijke cumulatie van factoren kan een verstoring van 10 uur festivallawaai, soms twee dagen achter elkaar en tijdens een flink aantal van de zomerweekends, juist de druppel zijn.

Zo was de situatie toen Amsterdam besloot een nieuw evenemententerrein aan te leggen voor grootschalige dancefestivals, op de grens met onze gemeente. Want daar woonden geen mensen. Letterlijk was de tekst: ‘er zijn geen woonhuizen aanwezig’. Daar heeft Amsterdam later excuus voor aangeboden. Want dat klopte niet. Helaas was dat niet voldoende om het proces te stoppen. Er stond inmiddels te veel op het spel. Sinds corona weten we dat er in de gehele evenementenbranche 50.000 mensen werken. Ter vergelijking, op Schiphol, onze ‘nationale trots en motor van de economie’, zijn het er 30.000. En het bestuur van Amsterdam geeft zelf aan dat ze hun vooraanstaande positie in de wereld van de Elektronische Dance Muziek (EDM) wil behouden. Dus de druk was hoog.

Bij de aanleg van recreatiegebied Spaarnwoude in de 70-er jaren is in het Houtrakpark een evenemententerrein aangelegd. Dat ligt op circa 300 meter van ons huis. Met de blik van nu is het een schattig terreintje. Ik heb daar zelf Van Morrison nog zien optreden. Paste er keurig op en was een geweldig concert. In je eigen achtertuin, wie heeft dat!

Voor de eisen van een hedendaags dancefestival is dat terrein echter veel te klein. Maar daar is het dus ooit begonnen. Wij omwonenden hadden geen idee, we werden ook niet geïnformeerd. Die bewustwording was er nog helemaal niet. Niet bij ons en zeker niet bij de overheden.

Hier thuis werden we tijdens het eerste onaangekondigde dancefestival helemaal gek van de bassen en het rinkelende glas in de kozijnen. Een beveiliger legde me uit dat het mooiste was om vlak voor een box te staan, dat je het geluid dan helemaal door je heen voelde gaan. Het was allemaal nieuw. En het bleek Rupsje Nooitgenoeg.

Ruim 20 jaar later zijn we ons heel erg bewust van de dancefestivals om ons heen, veel bewoners zien als een berg tegen het komende festival op. Voor ons is Awakenings in Spaarnwoude de hel. Dat festival is voor ons het dichtste bij, heeft het hoogste aantal decibellen, is 100% techno (bassen spelen dus een hoofdrol), heeft het hoogste bezoekersaantal en duurt twee lange dagen.

Opvallend is dat de cumulatie van geluidsoverlast ook lijkt te worden opgebouwd met ieder jaar dat het festival plaatsvindt. Dat merk ik niet alleen bij mijzelf maar hoor ik ook van andere omwonenden. Ieder jaar hebben we een korter lontje. We kunnen er dus ieder jaar slechter tegen, het is alsof we ieder jaar meer overlast ervaren. En dat uit zich in een soort van allergie voor bassen.

Wij hebben namelijk naast de dancefestivals in Spaarnwoude Houtrak ook te maken met de festivals op Ruigoord, de Polderheuvel en N1. We hebben daarmee binnen een cirkel van 2000 meter 4 evenemententerreinen om ons heen, met op dit moment een totaal van 16 festivaldagen - die tot 1 september niet doorgaan vanwege de coronaregels. En mogelijk blijft dat ook daarna ook nog wel even zo.

Normaliter was het seizoen voor ons begonnen in mei. Bij ongunstige wind hadden we dan twee dagen lang volop bassen gehoord van 12:00 - 23:00 uur afkomstig van het N1-terrein. Het gekke is dat na het eerste dancefestival ook de luide bassen van veel verder weg, van bijvoorbeeld een festival op 9-10 km afstand, hier overlast geven. Uiteraard is dat pas bij ongunstige wind, dus bij wind die onze kant op staat. Het geluid van de bassen is op die afstand natuurlijk niet te vergelijken met dat van een festival vlakbij, en toch hebben wij er last van. Alsof bassen landen op een zere plek.

En als we binnen die veel ruimere cirkel kijken, dan zijn daar natuurlijk nog veel meer bronnen te vinden. Zo is er iets slims bedacht door een stel creatievelingen in Sloterdijk 3, een locatie bestemd voor bedrijven die 'niet mengbaar zijn met woningbouw'. Hun vondst maakt het mogelijk om daar dancefeesten te geven die tot vroeg in de ochtend door mogen gaan. Met name binnen, maar er is soms ook een buitenruimte. Het ziet ernaar uit dat de gemeente de boel daar goed in de gaten houdt. Desalniettemin zijn wij al een aantal keer 's nachts wakker geworden van bassen uit die richting. En horen wij regelmatig in het weekend overdag bassen van die kant komen. Hemelsbreed is de afstand 6 km.

Het gevolg is dat wij in 2019 op een enkele uitzondering na ieder weekend zware bassen van dancemuziek hoorden. Soms dichtbij en prominent aanwezig en andere keren niet zo luid maar voor ons wel duidelijk aanwezig. Door het karakter van het geluid, het ritme en de herkenning. Dat is die zere plek.

STILTE

Inmiddels wordt er alweer flink gevlogen op de Zwanenburgbaan. We wisten dat het zou komen, maar dat is nog iets anders dan, als het eenmaal daar is, het meteen kunnen accepteren. Nu is het wonder voorbij. Van enige geruststelling door het bekende geluid van een overvliegend vliegtuig in de woonomgeving, is geen sprake.

De vliegtuigen komen om de minuut over, maar gelukkig stopt het na enige tijd weer. En dat is nieuw. De inmiddels vertrouwde en o zo heerlijke stilte met vogels is dan weer terug. Je merkt het meteen als er geen vliegtuigen meer overvliegen. Vliegtuiglawaai valt voor ons het meest op als het er niet is. Dan valt er een last van je af.

Festivallawaai daarentegen valt alleen op als het aanwezig is. Festivallawaai in je woonomgeving went nooit. Het is een aanval en dringt overal binnen. Zelfs de bassen van verder weg. De beste oplossing om de overlast niet te voelen is om erin te duiken en mee te doen. Onze buren gaan zelf naar Awakenings en genieten ervan. De volgende dag zijn ze thuis en dan komt er ook voor hen een moment dat zij niet meer tegen de bassen kunnen.

Wat ik heb geleerd van de afgelopen maanden is dat ik helemaal niet met vakantie hoef, of een paar dagen ertussenuit. Het is heerlijk hier zonder de overvloed van vliegtuig- en festivallawaai.

De weekenden weg die we organiseerden om het festivallawaai te ontvluchten (door schade en schande wijs geworden en zodra het maar even mogelijk was), dat waren fijne weekenden, maar thuis is het net zo fijn als het maar stil is. Zo kan het leven dus zijn. Dan hoef je niet weg. Naast werk en andere verplichtingen is een woning met stilte en vogels van grote waarde. Dat mag niet lichtvaardig verkwanseld worden. En het kan ook nog eens bijdragen aan minder vliegvakanties, minder verkeer op de weg en minder belasting van het openbaar vervoer. Hoe mooi is dat?!

Verder pleit ik voor een geluidloze zondag. Zodat we één dag per jaar worden herinnerd aan hoe dat ook alweer was tijdens de coronacrisis.

BRONNEN:
1 De Kennis van Nu - aflevering De nieuwe stilte (1 april 2020)
2 RIVM, Motie Schonis en de WHO-richtlijnen voor omgevingsgeluid (2018): Het doel heiligt de middelen. RIVM rapport 2019-0227, Bilthoven, 2020.